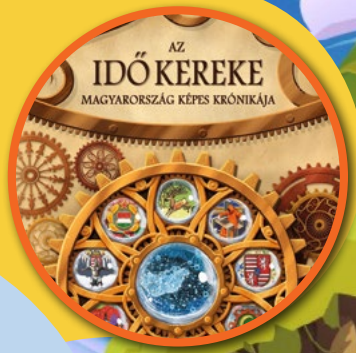

Református Tananyagtár

HÍRMONDÓ

Református Tananyagfejlesztő Csoport

Magyarországi Református Egyház

A Tudás fáival játék a tanulás!

Tegyünk együtt a teremtett világért, és ültessünk el közösen 1000 fát!

Próbálja ki és ismertesse meg diákjaival a tudás fáit!

Legalább 40 regisztráló után értékes könyvcsomagot küldünk az iskolai könyvtár számára!

Miért próbáljam ki?

Motiváló tanulási környezetben sokszínű tartalommal erősíti a közösséget és fejleszti a szövegértést.

Mire használhatom?

- témakörök bevezetésére és összefoglalására
- témanapok színesítésére
- játékos számonkérésre
- differenciálásra

tudasfai.reftantar.hu

Református Tananyagtár

KÖSZÖNTŐ

„A kegyelmi ajándékok között ugyan különbségek vannak, de a Lélek ugyanaz. Különbségek vannak a szolgálatokban is, de az Úr ugyanaz." (1Kor 12,4–5)

Az elmúlt tanévben megtapasztalhattuk a digitális távolléti oktatás előnyeit és hátrányait, lehetőségeit és veszélyeit. A nyári hónapokban a küzdelmes munka helyét a gondolatok rendezése és a feltöltődés vette át. Számunkra is jó alkalom volt ez, hogy áttekintsük, mire jutottunk az elmúlt időszakban, milyen feladataink vannak a 2021/2022-es tanévben.

Sokat segített ebben az a helyzetelemzés, amelyet a református intézmények vezetőivel készített interjúk alapján végeztünk. Köszönet érte minden válaszadónak! Jó volt látni, hogy a fejlesztés irányai és az igények mennyire összhangban vannak. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy sok tananyagunkról nem értesültek még az intézmények pedagógusai. Ennek egyik oka a személyes találkozások elmaradása volt; az online beszélgetések, workshopok helyettesíteni tudják, de pótolni nem a közvetlen találkozásokat.

Az elmúlt időszakban több református intézménybe is meghívást kaptunk, ahol kiadványainkat és digitális fejlesztéseinket népszerűsíthettük. Átalakítottuk honlapunkat, így sokkal könnyebben tudják elérni a tananyagokat a **reftantar.hu** oldalra látogató kollégák. Ősszel elkészülnek kiadványaink, elindulnak új tananyagfejlesztések és -kipróbálások is: alsó tagozaton továbbra is a szövegértés áll a középpontban, emellett többek között elindítjuk a 6. osztályos természettudományi, a gamifikált irodalomtanítási, illetve folytatjuk az alkotópedagógiához kapcsolódó fejlesztéseket.

A tanévet indító *Hírmondónkat* ennek a sokszínűségnek a jegyében állítottuk össze. Köszönjük intézményeink nyitottságát, a közös gondolkodást, a tanácsokat, amelyekkel segítették szolgálatunkat! Áldott tanévet kívánunk!

A Református Tananyagfejlesztő Csoport munkatársai

reftan@reformatus.hu

MI FÁN TEREM A TUDÁS?

Hiánypótló tudásbázis, igényes és látványos, gyermekek és felnőttek számára egyaránt hívogató, játékos tanulási felület – mondták elismerően a Tudás fáiról a tanár és diák felhasználók. Online tanulási rendszerünk egyéni feladatokkal, párbajokkal és csapatversenyekkel várja a református iskolák diákjait. A cél a játszva tanulás és a zöldebb iskolakert.

▪ 19 témakör ▪ 82 000 válasz ▪ 1955 felnevelt digitális facsemete ▪ 101 igazi faültetés kiváltása ▪ 45 regisztrált iskola – ez a jelenlegi mérlege a március 18-án indított új online felületünknek. A Games for Business együttműködésével a korábban szintén közösen fejlesztett *Peregrin* játék alapjaira épülő interaktív tanulási rendszer napjaink népszerű számítógépes játékaihoz hasonló elvek alapján működik. A diákok hiteles forrásból származó tartalmak segítségével, önállóan és csapatokat alkotva bővíthetik tudásukat a történelemtől az irodalmon át a zenéig és a természettudományokig. Ez lett a *Tudás fái.*

„Nagyon jó példa arra, hogyan lehet játékosan tanulni, információhoz jutni. Gyermek- és felnőtt szemmel is hívogató, hogy kapcsolódj be a játékba!" – mondja róla *Stelczné Kurucz Éva.* A papkeszi Bocskai István Református Általános Iskola igazgatóhelyettese a reformkori témakört kipróbálva szívesen ajánlotta az oldalt diákjainak, akik közül többen is aktív felhasználói lettek.

HOGYAN MŰKÖDIK?

A **tudasfai.reftantar.hu** weboldalra a Kárpát-medencei magyar református oktatási intézmények diákjai és tanárai regisztrálhatnak. Ehhez csak az iskolához tartozó egyedi azonosítót szükséges megadni, amit minden intézményvezetőhöz eljuttattunk. Emellett a kódot a reftan@reformatus.hu címre írva is el lehet elkérni.

Belépés után számos témakörben bővíthetjük és tesztelhetjük tudásunkat. Az egyes témákra kattintva ugyanis rövid, véletlenszerűen ismétlődő anyagok és hozzájuk kapcsolódó kérdések jelennek meg. Ezek közül az általunk választott nehézségi foknak megfelelően a rendelkezésünkre álló idő alatt kell a lehető legtöbbet helyesen megválaszolnunk.

A kerettörténet a környezettudatosság és -védelem egyre aktuálisabb témája köré épül. A feladatok megoldása során szerzett tudáspontok segítségével ugyanis virtuális fákat ültetünk és nevelünk. Minél több pontot érünk el, annál gyorsabban gyűjthetjük be és nevelhetjük fel a facsemetéket, melyekből idővel erdők válhatnak. Mindeközben természetesen folyamatosan fejleszthetjük saját avatarunkat, tevékenységeinkkel újabb és újabb célokat teljesíthetünk.

CÉL AZ ÉSZREVÉTLEN TANULÁS

A diákok a játék izgalmának köszönhetően szinte észrevétlenül sajátítják el a feladatokhoz kapcsolódó új tudástartalmakat. A felület használatával nemcsak a tárgyi tudásuk gyarapszik, hanem motiválttá válnak további ismeretek megszerzésére. A feladattípusok alapvetően olvasásra épülnek, ezért a szövegértést is fejleszti a rendszer. A megszerezhető kristályok, valamint a feladatok végrehajtásához nélkülözhetetlen tokenek véges száma miatt a diákoknak minden pillanatban fontos döntéseket kell hozniuk, így tervezéshez és stratégiaalkotáshoz kapcsolódó készségeik is fejlődnek.

Stelczné Kurucz Éva maga is aktívan használja a *Tudás fá*t, jó hasznát veszi az időnként megújuló témaköröknek és feladatoknak. Nagyon hasznosnak tartja azt is, hogy feleleventheti tudását például az egyházunkhoz kötődő témakörökről. Mint mondja: „átlátható és átfogó, rendszerezhető képet adnak református nagyjainkról, épületeinkről, mivoltunkról" ezzel erősítve a gyerekek indentitástudatát, közösséghez tartozásukat.

MOTIVÁLÓ JÁTÉKOS MEGMÉRETTETÉS

Gacsályi Dávidot, az Eötvös József Református Oktatási Központ 11.B osztályos tanulóját történelemtanára bátorította, hogy próbálja ki magát a *Tudás fái* kvízkérdései-

ben. „Kedvelem a kvízek sokféleségét, érdekes és új információkkal bővült a tudásom. Azt is jó ötletnek tartom, hogy a játékban szerzett pontjainkkal fákat ültethetünk, ezzel támogatva a környezetünket."

Néhány osztálytársával eldöntötték, hogy tesztelik tudásukat, és beneveztek az éppen zajló csapatversenyre. Emellett egyénileg is megmérkőzik, az a célja, hogy bejusson a Lábnyomaink a nagyvilágban című vetélkedő döntőjébe. Diáktársainak azért ajánlja a felületet, mert „interaktív és játékos formában bővíthetik tudásukat, segíthetik a környezetüket pontok gyűjtésével és emellett az is motiválhatja őket, hogy tombolák vásárlásával különböző ajándéktárgyakat nyerhetnek a játékon belül".

ÜLTESSÜNK FÁKAT A TANULÁSSAL!

Ugyanis a *Tudás fái* nemcsak egyszerű online játék, hanem egyben egy vetélkedő is a református oktatási intézmények diákjai, illetve maguk az intézmények között. A kvízek, a párbajok és a tevékenységek segítségével megszerzett tudáspontokat a felhasználók ugyanis nemcsak virtuális, hanem valóságos fákra válthatják.

A Református Tananyagfejlesztő Csoport és a Games for Business közös vállalása, hogy 2021-ben 1000 fát ültetünk el. A legjobban teljesítő 50 intézmény a saját iskolakertjében is ültethet egy-egy fát. Az októberig tartó vetélkedőbe folyamatosan be lehet kapcsolódni, mi hetente új tartalommal, havonta változó tematikákkal várjuk a diákokat és tanáraikat.

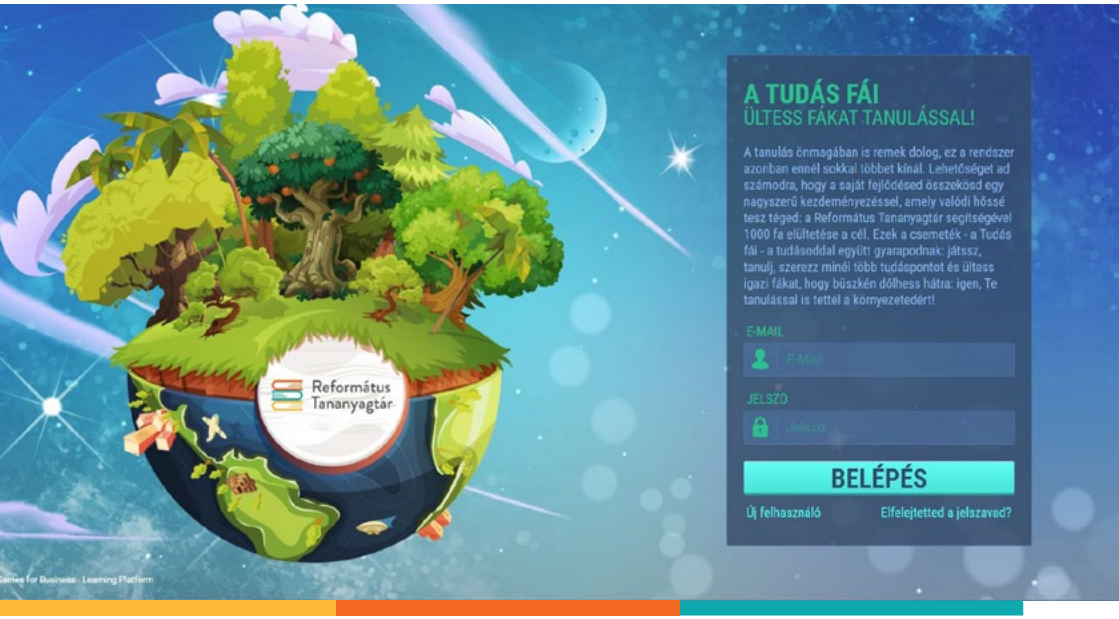

HISZEM ÉS TUDOM

Hiszem és tudom
Fedezd fel a teremtett világ titkait!

A gyerekekben nagyon sok komoly kérdés rejtőzik, amiket jó, ha bármikor feltehetnek. Keresztyén pedagógusként, szülőként, nevelőként legfőbb feladatunk, hogy nyitottak legyünk ezekre, és hiteles válaszokat adjunk: a tudományos ismereteket Istentől fakadó tényként tárjuk a teremtett világ titkait kutató gyermekek elé. *Hiszem és Tudom* című aloldalunk ebben nyújt segítséget.

Fedezd fel a teremtett világ titkait a hiszemestudom.reftantar.hu oldalon!

A cambridge-i székhelyű Faraday Tudományos és Vallási Intézet a világ egyik vezető interdiszciplináris kutatási és ismeretterjesztő intézete a tudomány és a vallás területén. Küldetésük, hogy az „élet nagy kérdéseit" új megvilágításba helyezzék, s iskolák, egyetemek, tudományos közösségek, vallási intézmények számára közvetítsék. *Hiszem és tudom* aloldalunkkal ebbe a tudományos munkába kapcsolódtunk be, magyarra fordítva és kiegészítve a Faraday Kids elnevezésű program gyerekek nyelvén megfogalmazott anyagait.

A világűr titkai, Titokzatos bolygónk, Titkok könyvtára, A múlt titkai – aloldalunkon ebben a négy kategóriában várják az érdeklődőket kísérletek, játékok, felfedeznivalók, valamint a *Szentírás* tükrén keresztül adott válaszok a legtöbbször felmerülő (leginkább tudományos és sokszor kétkedő) kérdésekre. Szeretnénk, ha ezek folyamatosan bővülnének, ezért bátorítunk mindenkit, hogy tegye fel kérdéseit az Írj nekünk! menüpontban, mi pedig szakembereink (teológusok, természettudósok és pedagógusok) segítségével kidolgozzuk és megjelentetjük a válaszokat.

BEVEZETŐ AZ ISKOLÁBA

A református iskolába készülő, vagy éppen annak első napjaival ismerkedő gyerekek számára készült az *Iskolaböngésző*. A család, az iskola és a gyülekezet kapcsolódásairól szavak nélkül is szemléletesen mesélő képeskönyvünk mellé a tanév kezdetén óvodásoknak és alsósoknak szánt készségfejlesztő munkafüzet érkezik.

Sok elsős vegyes érzésekkel érkezik az évnyitóra: keresik a helyüket az új környezetben, bátortalanul vizsgálják az ismeretlen arcokat.

Az *Iskolaböngészővel* az volt a célunk, hogy egy család mindennapjain keresztül, képek segítségével mutassuk meg, milyen izgalmas hely az iskola, mennyi érdekes dolog van a környezetünkben, amire érdemes felfigyelni, rácsodálkozni.

KILENC KÉPBE RAJZOLT NAP

Egy közösség egy napját ölelik fel *Vajda Melinda* illusztrátor igényes, részletgazdag rajzai: az otthoni reggeli rutin mellett két iskolai osztály óráiba pillantunk be, végül egy gyülekezeti családi napon látjuk együtt a szereplőket. Az egyes oldalpárok bemutatják oktatási intézményeink gazdagságát: iskolakertet, könyvtárat, okostáblát és digitális tananyagainkat fedezhetjük fel, a művészeti nevelés és az erdei iskola is bemutatkozik, a tornatermet pedig a göncruszkai iskola mászófala ihlette.

Az volt az elképzelés, hogy minden oldalon lehessen látni az összes helyszínt, ezért *Vajda Melinda* először megtervezte a városrész térképét: „A kiadványban körbejárjuk a családi ház, az iskola és a templom alkotta három-

szöget." Úgy rajzolta meg a karaktereket, hogy egyenként is végig lehessen követni, mit csinálnak a nap során. „Rajzfilmeket is készítek, szeretem, ha mozgásban vannak a figuráim, így rajzoltam meg őket. Arra törekedtem, hogy kedvesek és humorosak legyenek" – mondja az alkotó. Nyolcéves kisfia és két unokahúga folyamatosan véleményezték, őket is belerajzolta az *Iskolaböngésző*be.

KIBOMLANAK A KÉPEK MÉLYSÉGEI

„Önállóan lapozgatni is élmény az első osztályba készülő gyerekeknek, ugyanakkor remek lehetőség arra, hogy kommunikáljunk velük, beszéltessük őket. Tudatosabb szülő vagy pedagógus kezében pedig jó eszköze lehet a készségfejlesztésnek, akár nagycsoportosok, akár alsó tagozatosok körében" – ezt már *Papp Zsuzsa,* az *Iskolaböngésző*höz készült munkafüzet szerzője mondja a képeskönyvről.

Az általa összeállított feladatsor önmagában is használható, ugyanakkor sok szállal kapcsolódik az eredeti kiadványhoz. „Kiválasztottam az *Iskolaböngésző*ből egy számomra szimpatikus karaktert, Róza nagyinak neveztem el, és az ő szemszögéből építettem fel a munkafüzetet" – a gyógypedagógusként is dolgozó tanítónő minden oldalpárhoz 8-9 feladatot válogatott össze, hogy lehetőség szerint minél több területen fejlődjenek a gyerekek.

SZÉLES KÖRŰ FELHASZNÁLÁS

Elsősorban az írás, olvasás és a számolás elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztését segítő játékos feladatok kerültek a munkafüzetbe. Egy-egy feladat több fontos területet is érint, a matematikai és anyanyelvi képességfejlesztés mellett hangsúlyos az idő-, tér- szín- és formaészlelés, valamint a figyelem és a megfigyelőképesség fejlesztése is. A feladatok között nem egy akad, ami át is mozgatja a gyerekeket, mások pedig további, érdekes internetes tartalmakhoz vezetnek.

Széleskörűen alkalmazható munkafüzetről van szó: nem kell feltétlenül sorban haladni, típusok és nehézség alapján is lehet feladatokat válogatni. Némelyiket önállóan is meg tudják oldani a gyerekek, de a pedagógus akár 20–30 perces foglalkozásokat is fel tud építeni ezekből.

LEGYEN OLYAN AZ IRODALOM, MINT A LEVEGŐVÉTEL

Melyikünk ne akarná megszerettetni az olvasást a diákjaival? A 3–4. évfolyam számára készült négyrészes *Irodalmi szöveggyűjtemény*ünk is erre vállalkozik. A *Miklya Luzsányi* Mónika és *Miklya Zsolt* által szerkesztett kötetek nyelvileg friss, sokszor humoros, művészi színvonalú antológiák. Az egyes szövegekhez és témákhoz kreatív feladatokat kínáló *Pedagógus ötlettár* pedig abban segít, hogy minden óra élvezetes és építő közös alkotás lehessen.

A szöveggyűjteményt és az ötlettárat is megálmodó házaspár szülőként, pedagógusként, szerkesztőként és irodalmi alkotóként már több mint két évtizede foglalkozik gyermekek számára készült alkotásokkal. Az állami tankönyvcsaládra épülő kiegészítő olvasókönyvekbe olyan, elsősorban 20–21. századi, magyar lírai és prózai műveket válogattak, amelyek a mai gyerekek nyelvén szólalnak meg, az ő problémáikat, örömeiket, bánataikat, ünnepeiket és hétköznapjaikat dolgozzák fel. Emellett egyházi és nemzeti ünnepekre is minőségi tartalmat kínálnak az iskoláknak.

Az ötlettárakban (és a **reftantar.hu** oldalon) egy-egy heti anyaghoz 6-7 részletesen kidolgozott tanegységet találunk, amelyek az adott héthez kapcsolódó szövegek feldolgozásához adnak ötleteket, feladatokat. Az irodalom mellett más tanórákon (például készségtárgyak, környezetismeret) is jól lehet ezeket használni, emellett projekt- és témanapokon, napközis foglalkozásokon, iskolaotthonban, valamint nyári táborokban, családi-gyülekezeti kirándulásokon is hasznosak.

Miért tartották fontosnak ennek a szöveg- és módszertani gyűjteménynek a kidolgozását?

Miklya Luzsányi Mónika: Pedagógusként és szülőként is azt valljuk, hogy az irodalmat elsősorban nem mint tantárgyat kell tanítani, hanem a gyerekek életébe kell szervesülnie – éppúgy, mint a hittannak vagy a természetismeretnek. A *Pedagógus ötlettár*ban ezért eleve tanegységekben, nem tanórákban gondolkodunk, irodalmi hangsúllyal, de

olyan módon nyúlunk az olvasmányokhoz, ami fontos a gyermeknek, ami megmozgatja, és ami által olyan természetes lesz számára az irodalmi alkotás, mint a levegővétel.

Csukás, Kányádi, Nemes Nagy, Móra és Weöres mellett sok kortárs szerző, például Gryllus Vilmos, Kiss Judit Ágnes, Lackfi János, Szabó T. Anna és Visky András is bekerült a válogatásba. Miért?

Miklya Zsolt: Nem is gondolnánk, milyen gazdag a kortárs magyar gyermekirodalom. A jól ismert klasszikusok mellett nagyon sok olyan kortárs szerző van, aki értékes, érzékeny, gyerekekhez közel álló műveket alkot, melyek jól használhatók nemcsak a hitoktatásban, hanem abban az általános kultúrateremtő munkában is, ami minden iskolában zajlik.

Hogyan képzeljük el az összművészeti irodalomtanítási módszert, amire az ötlettár anyagai épülnek?

Mónika: Ennek a tevékenység- és felfedező tanulás alapú pedagógiának az elemeit már a ‘80-as években használták. Ezekből építkezve gyúrtuk össze a sajátunkat, hogy illeszkedjen az alfa- és a Z-generáció tanulási szokásaihoz. Sajnos a mai napig kevés tanító eszköztárában szerepel ez a metodika, pedig közben történt egy digitális kultúraváltás, a régi, „kiállok és elmondom” típusú módszerekkel már a gimnáziumban sem lehet fenntartani a figyelmet. Mi nemcsak az agy bizonyos részét stimuláljuk a megtanulandó tananyaggal, hanem az egész személyiséget aktivizáljuk a feladatokkal, hogy az óra a pedagógus és a gyerek számára a költővel és az íróval való közös alkotássá váljon.

Hogyan segíti a pedagógusok munkáját ez a gyűjtemény?

Mónika: Akik eddig tesztelték, elképesztő lelkesedéssel fogadták az anyagot. Mind arról számoltak be, hogy a gyerekek szeretnek olvasni, rajonganak az irodalomért, várják, mikor tanulnak ezekből a könyvekből. Az ilyen élményekhez sokat kell előzetesen rádolgozni az órákra, itt viszont készen kapnak sok mindent: felépített tanegységeket, a szükséges eszközök listáját, multimédiás tartalmakat. Nem kell ezzel órákat tölteni, csak ki kell válogatni, amire szükség van.

Zsolt: A szöveggyűjteménnyel és az ötlettárral kereteket biztosítunk, amikre bátran támaszkodhatnak a pedagógusok, de azokon belül szabad kezet kapnak. Szeretnénk felszabadítani őket, hogy éljék át az alkotás örömét, miközben felkészülnek az órára és átadják az anyagot, mert ez kihat a diákokra is. A legtöbb, amit elérhetünk, ha ez az alkotó lelkület belsővé válik a pedagógusok számára, és ebből tudnak építkezni.

Ábécéskönyv a kisebbeknek

Már az első és második osztályosok számára is készülnek irodalmi szöveggyűjtemények és tanári kézikönyvek. A korosztályi sajátosságokhoz igazodva a sorozat első darabja egy különleges ábécéskönyv, az *ABC-kuckó:* a *Miklya Zsolt* által válogatott versek mellé *Miklya Luzsányi Mónika* írt a betűtanulást és -differenciálást segítő rövid történeteket, melyek eltérő – a különböző tanítási módszereknek megfelelő – sorrendben olvasva is meseregénnyé állnak össze. *Schall Eszter* grafikái pedig igazi böngészőkönyvvé alakítják a betűkuckók lapjait. A könyvhöz kapcsolódó ötlettár nem tanegységekből áll majd össze, hanem olyan feladatok, játékok gyűjteménye lesz, melyek könnyen beépíthetőek a foglalkozásokba, és az olvasás elsajátítását, gyakorlását, egyben megszerettetését segítik.

NYELVTANULÁS BIBLIAI TÖRTÉNETEKKEL

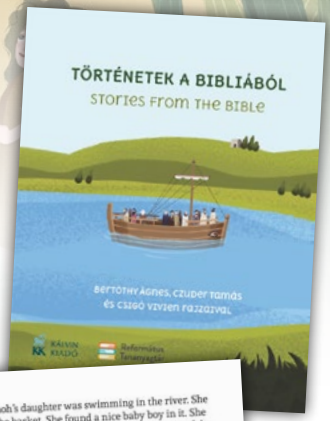

Nyomtatásban is megjelent interaktív hangoskönyvünk, a *Történetek a Bibliából* magyar–angol verziója. A gyerekek nyelvtanulását segítő kiadványhoz az előzőeken túl német és holland nyelvű változatok, valamint tanári segédanyag és feladattár is elérhető a reftantar.hu oldalon a Tananyagok között.

Pharaoh's daughter was swimming in the river. She saw the basket. She found a nice baby boy in it. She liked him very much. She wanted to take care of the baby, but she couldn't do it alone.
Miriam offered Pharaoh's daughter her mother's help. Pharaoh's daughter named the boy Moses.

Dr. Szászi Andrea tíz olyan bibliai történetet írt 7–11 évesek számára, amelyek az egész üdvtörténetet elmesélik. A teremtéstörténet, az első bűn, a vízözön története, Ábrahám és leszármazottainak kiválasztása, *József* és a nép Egyiptomba kerülése, majd szabadulásuk *Mózes* vezetésével, *Jézus Krisztus* születése, csodái, a húsvéti és a pünkösdi események, valamint Isten Igéjének a terjedése *Bertóthy Ágnes, Czuder Tamás* és *Csigó Vivien* képein elevenedik meg.

A gyerekekre szabott szövegek párhuzamosan olvashatók magyarul és angolul, segítve ezzel a szövegértést és a szókincs bővítését. A Móra-BOOKR Kids Kft. által készített, lapozható, interaktív online formátumban pedig a magyar és az angol mellett holland és német nyelven is elérhetőek a történetek. Mindegyiket meg is lehet hallgatni, ami a hallás utáni szövegértést segíti, a hozzájuk kapcsolódó játékos feladatok pedig a szóbeli szövegalkotást is fejlesztik.

A történetekhez önállóan játszható digitális játék is hozzáférhető, a segédanyagok sokféleképp beépíthetők a pedagógiai munkába, tantárgy- és eszközfüggetlen módon. Az interaktív hangoskönyveket például a szüleikkel, vagy maguk is olvashatják, lapozgathatják, hallgathatják a gyerekek.

A honlapon pedagógusoknak készült foglalkozástervek is találhatóak, amelyek az egyházi ünnepi (húsvét, pünkösd, karácsony) alkalmakra való felkészüléshez is használhatóak.

Családi, gyülekezeti és iskolai használatra ajánljuk kiadványunkat, mely egyaránt hasznos nyelvgyakorláshoz (A2/B1 szinten tudó vagy tanuló diákok számára) és ismerkedéshez Isten szabadító szeretetével.

ISMERJÉK MEG A MECÉNÁTUS MÓDSZERT!

Nincs kötelező házi feladat, a gyerekek mégis önálló munkát végeznek, az iskolán kívül is a tananyaggal foglalkoznak, és a memoriterek felmondására várólisták alakulnak ki. *Bödecs Pál Márton* magyartanár játékszerű alapokra helyezte az értékelést, ezzel nagyobb szabadságot és felelősséget, ugyanakkor több motivációt és sikerélményt adott diákjaiknak.

Pontok, kártyák, díjak, mérföldkövek és eredményjelző tábla – ezekről legtöbben egy társasjátékestre asszociálunk, pedig lehetnek az irodalomtanítás eszközei is, mint a Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium fiatal tanárának kezében, aki játék közben szerzett felismeréseit hivatásában kamatoztatja.

A TANULÁS NEM JÁTÉK, DE LEHET JÁTÉKOS

A módszerével OTDK különdíjat nyert tanár nem keveri a tanórán a játékot és a tanulást, mert ahogy rávilágít: e két tevékenységet eltérő céllal és szabályok szerint végezzük. Mint mondja, a legtöbb iskolai játékban a játékélmény rovására megy a tanító célzat, egyes játékelemeket viszont nagyon könnyű átemelni a pedagógiai munkába.

Ehelyett játékokban használt elemeket emelt bele az értékelési rendszerébe, vagyis gamifikálta azt, hogy felkeltse és fenntartsa a fiatalok motivációját. 4–7 hetes tanulási tömbökre, sprintekre osztotta a tananyagot, ezek végén két jegyet kap mindenki: egyet az írásbeli dolgozatra, a másikat pedig a tananyaghoz kapcsolódó szorgalmi feladatokkal (memoriterekkel, olvasmányokkal, beadandókkal) gyűjtött pontokra.

MINDENKIT MÁS MOTIVÁL

A pontrendszer előnye, hogy rugalmas, és nem minősít, csak visszajelez. A diákoknak egyszerre szabadságot és felelősséget is ad: rajtuk múlik, mennyi pontot szereznek, azt is megválaszthatják, milyen feladatokkal. Így megismerhetik erősségeiket és gyengeségeiket, lehet sikerélményük.

Különleges módszerére, mely jelentősen növelte diákjai motivációját és teljesítményét, felfigyelt a Református Tananyagfejlesztő Csoport is, így a fejlesztés közösen folytatódik. Ősztől két református középiskolában, hét pedagógus bevonásával zajlik a tesztelés, kipróbálás, majd a tanév végi véglegesítést követően bárki megismerheti a módszert és a kártyajátékot továbbképzéseinken.

A havonta több mint tizenöt meghirdetett feladat közül, amelyek összesen akár az ötszáz pontot is elérhetik, a tanulóknak mindössze ötvenet kell elérniük, hogy ne kapjanak a sprint végén egyest, és százat, hogy ötöst kapjanak. A sprint alatt legtöbb pontot gyűjtők címeket és díjakat szereznek, melyekért jutalom jár, például újabb ötös, vagy egy szülőknek küldött dicsérő levél.

Ez az értékelési rendszer sok terhet levesz a tanár válláról, például nem neki kell állandóan számonkérni, hogy a tanulók megcsinálták-e a feladatokat. A legtöbb pontot gyűjtött diákok pedig a tanár segítői lesznek a következő sprint idején, ami sokakat szintén motivál.

KI LESZ A LEGBEFOLYÁSOSABB MECÉNÁS?

A gamifikáción alapuló pedagógiai módszerek egyik hátrányát, a hosszú távon csökkenő lelkesedést kiküszöbölendő *Bödecs* Pál egy, a magyar irodalomhoz illeszkedő játékot alkotott: a diákok mecénások bőrébe bújnak, és irodalmi alakokat gyűjtenek maguk köré. Egy-egy szorgalmi feladatért vagy sprintvégi díjért szerzők és szereplőik kártyáit kapják, a jegyre váltott pontjaikból pedig szintén vásárolhatnak kártyákat.

A különös gyűjtőszenvedélynek prózai oka van: tanáruk egy valódi, irodalmi témájú társasjátékot készített, melyet a tanulás közben szerzett kártyákkal játszhatnak a diákok. Az exkluzív, kereskedelmi forgalomban egyelőre nem kapható *Mecénátus* kártyajáték nagyon népszerű a szünetekben, lyukasórákon és otthon is.

Az alkotó azt mondja: az értékelési rendszer gamifikálása és a kártyákkal való játék nem helyettesíti a tanítást, de motivál a tanulásra. A játékmesteri és pedagógusi szerepkör pedig nagyon közel áll egymáshoz: mindkettő ismerteti a feladatokat és betartatja a szabályokat, ezért a legtöbb tanár komfortosan érezheti magát közben.

Református Tananyagtár

A REFORMÁTUS TANANYAGFEJLESZTÉS ELSŐ NÉGY ÉVE

HELYZETKÉP

A Református Tananyagfejlesztő Csoport 2017 nyarán kezdte meg működését. 4 év elteltével arra szerettünk volna választ kapni, hogy mennyire ismert eddigi tevékenységünk, és milyen fejlesztési igények merülnek fel a református intézmények részéről.

Kiket kérdeztünk?

PEDAGÓGUSOKAT

210 db
kitöltött online kérdőív

alsó tagozat 41
felső tagozat 51,9
középiskola 36,7 %

A hatásvizsgálat időszaka:
2020. október – 2021. január

INTÉZMÉNYVEZETŐKET

118 db
interjú

ÓVODAVEZETŐKET

30 db
interjú

Rólunk mondták

*A logikusan felépített, tartalmilag és küllemében is esztétikus kiadványok sok rég elfelejtett és sok új, **kreativitást, gondolkodást fejlesztő, élményt adó módszert** tartalmaznak.*

(egy pedagógus)

*Az irodalmi szöveggyűjteményeket napi szinten használjuk magyarórák mellett, hiszen azok **bármely tankönyv mellé jól használhatók**.*

(egy általános iskola)

*Maga a koncepció egy nagyon szerencsés és üdvözlendő dolog, hogy akár a digitális tartalmakban, akár a nyomtatott kiadványokban **a református értékrend, a református tartalmak a mindennapos tanulásban megjelennek,** és úgy gondolom, hogy ezeknek a kiadványok meg is felelnek.*

(egy iskolaigazgató)

MENNYIRE ISMERNEK MINKET?

ÁLTALÁNOSSÁGBAN (intézményvezetők) **83,1 %**

63,3 % A KIADVÁNYAINKAT

A HONLAPUNKAT (reftantar.hu) **69,4 %**

71,2 % A PEREGRIN - az elveszett adatok nyomában című ONLINE VERSENYT

LEGNÉPSZERŰBB KIADVÁNYAINK

IGÉNYEK & VÁLASZOK

keresztyén tartalmak online számonkérés
zenei anyagok DIGITÁLIS SEGÉDANYAGOK
természettudományos segédletek ***gamifikáció***
komplex segédanyagok TOVÁBBTANULÁS

Az alábbi egy-egy példában bemutatjuk, hogy a felmerült igényekre milyen megoldásokat kínálunk eddig megvalósult fejlesztéseinkben.

Fogalmazás munkafüzet

„Kötelező olvasmányok feldolgozására lenne szükség a 3–4. osztályosoknak, illetve további feladatlapokra és munkafüzetekre annak érdekében, hogy magát az olvasást megszeressék a gyerekek."

A keresztyén pedagógia esszenciája

„...a keresztyén identitást, szemléletet erősítő kiadványokra lenne szükség..."

Komplex szemléletű természetudomány

„Az irodalmi műveken keresztül sok minden tanítható, de komplex természettudományos kiadványokra még inkább szükség lenne."

„Elsősorban komplex tantárgyközi kiadványokra lenne szükség, egészen a középiskola végéig, például magyar, történelem és művészettörténet összevonásával."

Az idő kereke

ABC-kuckó

„Nagyon jó a szöveggyűjteményben, hogy multidiszciplináris jellegű és szemléletformáló jellege is van, de jó lenne, ha 1–2. osztályosoknak is lenne hasonló."

„Volt olyan intézményvezető is, aki szerint nem a tankönyvi hiányosság jellemző, hanem a jó gyakorlatok összefogása, ezekből lehetne több, tehát a református nevelésből adódó pedagógiai módszertani sajátosságok és tapasztalatok gyűjteménye."

Komplex – nem tantárgyi – tanulásszervezési formák

A tudás fái

„A gyerekek nyitottak a gamifikáció iránt, az online versenyeket nagyon élvezték, ezért egy olyan funkció kéne, ahol a gyerekek jelvényeket gyűjthetnek, vagy valamilyen formában gamifikálni lehet a tanulást."

„Olyan segédanyagok kellenének, amelyek a természettudományok és a teremtett világ kapcsolatát segítenek feldolgozni."

Hiszem és tudom

Látogasson el honlapunkra, ahol tematikus csoportosításban is talál további tartalmakat!

reftantar.hu

UTAZÁS EGY ÚJ VILÁGBA

A jó és a rossz háborújáról szóló *Narnia krónikái* gyermekek ezreinek mutatta meg, mi rejtőzik a ruhásszekrényen túl. A regények töretlen népszerűsége adta az ötletet, hogy a sorozat második részéhez *interaktív munkafüzet*et készítsünk, amelynek segítségével a diákok még inkább elsajátíthatják a szövegértést és a szövegalkotást.

„Nagyon hálás vagyok, hogy a fogalmazást egy másik dimenzióban tanulhattuk, gyakorolhattuk. Élvezetes, izgalmas, életszerű a történet; a munkafüzet ehhez széles skálájú, ötletes feladatokat biztosít a szóbeli, írásbeli kifejezőkészséget kitűnően fejlesztve" – foglalta össze *Moharos Ágnes* kipróbáló pedagógus a *Narnia* munkafüzettel kapcsolatos tapasztalatait.

FEJLŐDIK A SZÖVEGALKOTÁS

2021 tavaszán közel ötszáz gyermek és tanítóik próbálhatták ki elsőként segédanyagunkat, amely *C. S. Lewis* nyomán invitálja különleges utazásra a diákokat. Az angol teológus könyvei az 1950-es években láttak napvilágot, üzenetük azonban azóta sem kopott meg, a mai napig meséken keresztül közvetítenek keresztyén értékeket. A sorozat második része, *Az oroszlán, a boszorkány és a ruhásszekrény* négy testvér igazságért és jóért folytatott küzdelméről szól – amelyben természetesen egy percig sem maradnak egyedül. Ehhez a gazdagon illusztrált, közel 200 oldalas könyvhöz készült el a Fogalmazás munkafüzet, ami a szövegértés és a szövegalkotás fejlesztését, valamint az anyanyelvi nevelést segíti az alsó tagozatos korosztály számára.

A munkafüzet már a kipróbálás szakaszában is népszerűnek bizonyult; *Madár-Héhn Katalin,* aki osztályával szintén részt vett a munkafüzet tesztelésében, úgy fogalmazott, mindnyájuk számára élmény volt a közös írás, olvasás: „A gyerekek is nagyon élvezték, tetszett nekik, így szeptemberben biztosan fogjuk folytatni a megkezdett munkát. Köszönet ezért a fantasztikus munkáért!"

MIÉRT ÉPPEN NARNIA?

C. S. Lewis a *Narnia krónikái*val teremtette meg a gyermekfantasy műfaját, melyben az olvasók egy új világot ismerhetnek meg, ahol természetesek a csodák, a beszélő állatok és különleges lények. Ezek a könyvek azonban nem csupán egyszerű mesék, a kalandokon keresztül magát az evangéliumot mondják el a fiataloknak. A szereplőkkel együtt érthetik meg ők is, milyen áldozatot kellett hozni a bűneinkért, de azt is, mit jelent a feltámadás.

A Narniában játszódó kalandok természetes módon ábrázolják a keresztyénség történetét és Isten terveit, az ő igazságosságát. *C. S. Lewis* úgy szerette volna elmondani a *Biblia* legfontosabb üzenetét, hogy az túlmutasson a templom falain, és érthető legyen a legkisebbeknek is. A művek rendkívül igényesek, a krisztusi párhuzam pedig kiemeli őket a gyermekirodalom hasonló remekei közül.

ÚJ DIMENZIÓ

Ezeket az értékeket figyelembe véve készült el a munkafüzetünk, ami a visszajelzések alapján hamar magával ragadja a gyermekeket. *Peresztegi-Nagy Lídia* és *Varga-Amár* Lászlóné szerzőpáros magas színvonalú taneszköze hatékony segítség a fogalmazástanításban, ráadásul a gyerekek élvezik a kalandos történetet is, észrevétlenül kerülnek új világokba, így szövegértésük és íráskészségük együtt fejlődik.

„Mint tanító és mint gyermek is beleképzeltem magam a *C. S. Lewis*-i fantáziavilágba, amely oly sok lehetőséget ad a gyermeki személyiség formálására. Nem másodsorban pedig a diákokkal megtapasztalhattuk, hogy a szóbeli és írásbeli szövegalkotásnak megannyi formája létezik" – hangsúlyozta *Schuller* Péterné Fülep Katalin. A pedagógusnak is új távlatokat jelentett munkájában a munkafüzet kipróbálása, az elkészült anyagot precíznek, átgondoltnak és tökéletesen előkészítettnek találta. Mint mondta, mind a munkafüzet írói, mind a könyv szerzőjének mindenre kiterjedő figyelme olyan segítséget adott az alsó tagozatos korosztályt oktatók kezébe, amely évek óta hiányzott a fogalmazás tanításának tudatos elsajátításához. „Nem kevesebbet tettek kolléganőim, mint hogy munkájuk révén a gyerekek olvasóvá váltak. A munkafüzethez kapcsolódó online feladatok a mai kor kihívásainak tesznek eleget, segítve, játékosan tanítva az ismereteket" – tette hozzá.

KILÉPNI A MEGSZOKOTTBÓL

Hasonló visszajelzések érkeztek más pedagógusoktól is, ahogy a gyermekeknek, úgy nekik is élmény volt kilépni a megszokott keretekből, és egy másik dimenzióból tanítani. Volt, aki azt emelte ki, hogy olyan diákja is megszerette az olvasást, aki korábban nem szívesen olvasott, más pedig azt, hogy a bőséges feladatok közül mindenki szabadon, ízlése szerint válogathat. A tapasztalatok alapján a Fogalmazás munkafüzet komoly segítség lehet a szövegértés és szövegalkotás megszerettetésében, ezért szeretnék, ha a jövőben minél több iskolába eljutna.

INNOVATÍV ALKOTÓMŰHELYEK ÉS FOGLALKOZÁSOK

3D nyomtatókkal és más digitális megmunkálóeszközökkel felszerelt közösségi alkotóműhelyek iskoláinkban? Ez hat református intézményben már nem csupán vágy, hanem valóság!

Egyre fontosabb, hogy a diákok megértsék az őket körülvevő világ összetettségét, a fizikai eszközök működését, modellezni tudják azokat, és akár önálló prototípusokat tudjanak készíteni, megismerve az innováció, a kreatív alkotási folyamat sajátosságait. Ezért az előző tanévben tizenöt budapesti, halásztelki, kiskunhalasi, miskolci, nagyharsányi és pápai református pedagógussal ismertettük meg a Maker's Red Box módszertanát.

„Játszani, alkotni mindenki szeret, és közben iszonyatosan sokat lehet tanulni. Mert nem csupán a végtermék a fontos, hanem maga az alkotás folyamata. Alig várjuk, hogy a gyerekeknek is megmutathassuk ezeket a dolgokat!" – nyilatkozta a képzésről *Gál Zsolt,* a PRK Nagyharsányi Általános Iskolájának tanára.

Az alkotópedagógia egy-egy kerettörténeten keresztül ragadja meg a diákok érdeklődését, a csoportos feladatoknak és szerepjátékoknak köszönhetően pedig bevonja a munkába az összes tanulót, nem csak a természettudományos érdeklődésűeket.

„A digitális történetmesélés és az új eszközök alkalmazása nagyon motiváló a gyerekeknek, sok sikerélményem fűződik egy-egy ilyen foglalkozáshoz. Az eszközök használata kis gyakorlással bárki számára könnyen elsajátítható, nem kell más, csak nyitottság és motiváció" – osztotta meg tapasztalatait egy másik résztvevő, *Morvainé Kovács Ibolya* kiskunhalasi informatika- és technikatanár.

A programban részt vevő pedagógusok egyelőre szakkörökön és táborokban próbálták ki a Maker's Red Box tananyagait diákjaikkal, de az a célunk, hogy készüljenek református alkotópedagógiai tananyagok is, valamint hogy egyre több iskolánkban honosodjon meg ez a komplex és innovatív szemlélet, erre szánjuk a következő tanévet.

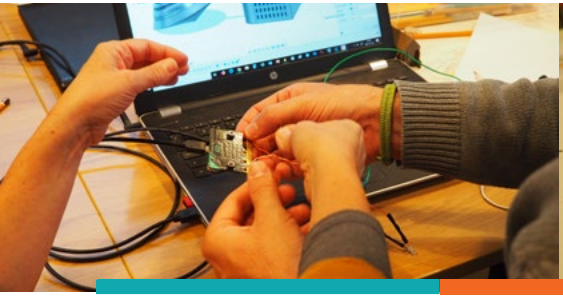

KÉSZÍTETTÉL MÁR SZELFIT FELHŐVEL?

Mitől pezseg az ásványvíz? Hová bújik éjjel a Nap? Hogyan lehet megőrizni a felső tagozatosok kíváncsiságát, és élvezetessé tenni a természettudomány-órákat? Mindegyik kérdésre választ ad a komplex szemléletű természettudományos oktatáshoz készülő *Tanári Ötlettár*unk, amelyet a Reftantár Komplex természettudomány aloldalán érhetnek el. *Farkasné Nagy Krisztina* és *Saly Erika* fejlesztő-szerkesztők mesélnek az izgalmas kezdeményezésről.

Mi lenne a szerepe a természettudomány tantárgynak 5. és 6. osztályban?

Farkasné Nagy Krisztina: Az alsó tagozatosok környezetismeret-órán, az őket körülvevő világra rácsodálkozva, meseszerűen ismerkednek a természettudományokkal. Hetedik osztálytól az érettségiig viszont külön diszciplínaként tanulják a biológiát, a földrajzot, a kémiát és a fizikát. A komplex természettudomány célja, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelően megteremtse az átmenetet a kettő között: összefüggéseiben láttassa és vizsgálja a természetet, ugyanakkor megágyazzon és kedvet csináljon a természettudományos tárgyakhoz.

Saly Erika: Az irány nagyon jó, de ehhez szemléletváltásra van szükség: a pedagógusnak tankönyvközpontú oktatás helyett valóságalapú tanulásra kell ösztönöznie a gyerekeket. Ez az átállás, másképp gondolkodás viszont nem olyan egyszerű. Azt gondoltuk, hogy az általunk, fejlesztők által kidolgozott – a NAT-tal és a természettudományos kerettanterv céljaival összhangban lévő – pedagógiai koncepció alapján mintául szolgáló foglalkozásterveket állítunk össze. Az ismeretközlés helyett inkább az ismeretszerzési kompetenciák fejlesztésére tesszük a hangsúlyt, hiszen legfőbb célunk a gyerekek világ iránti kíváncsiságának megőrzése, a problémamegoldó, felfedező tanulásuk ösztönzése, támogatása.

Hogyan segít ebben a *Tanári Ötlettár?*

Krisztina: A szakmai anyagot összeállító kollégákkal érdekes kérdéseket gyűjtöttünk a teremtett világ jelenségeiről. Például a fecskét miért nem rázza meg a villanyvezeték? Miért csak félig töltik meg a csipszes zacskókat? Nyom-e minket a légnyo-

„Izgalmas kérdésekkel, különböző tevékenységekkel próbáljuk a gyerekeket a tanulás útján tartani." (Saly Erika)

más? Megkérdeztük a gyerekeket is, akiket tanítunk, hogy melyik érdekli őket jobban, így szűkítettük a listát témakörönként nyolc kérdésre, majd mindegyikhez 2x45 perces és annál hosszabb (pl. témanap, projekt) foglalkozásokat is írtunk feladatleírásokkal, eszközlistával, háttérinformációkkal, tantervi vonatkozásokkal, alternatív variációkkal. Mindez nem plusz terhet ró a pedagógusokra, mert minden téma egyébként is benne van a tankönyvben, csak a megközelítésmódon és a kereteken változtattunk: vonzó és gyerekekhez közel álló oldalról mutatjuk be.

Erika: Izgalmas kérdésekkel, különböző tevékenységekkel próbáljuk a gyerekeket a tanulás útján tartani, hagyjuk őket tapasztalatokat szerezni, s válaszkeresés közben megérthetik és gyakorolhatják a természettudományos megismerési módszereket. A pedagógus önállóságára, kreativitására is építünk: azt mindenki maga tudja felmérni, hogy a kínált tevékenységek közül a tanulócsoportjának éppen mire van szüksége, lehetősége. Az ötlettárban kínált foglalkozások tevékenységei rugalmasan használhatók: nyugodtan el lehet hagyni némelyiket, s lehetőség van egy-egy saját ötlet beépítésére is. Tanórán, szakkörön, témanapon, projekt keretében, erdei iskolában is megvalósíthatók ezek a tevékenységek, a kínálatban látunk erre is, arra is példákat. A kézzelfogható segítség mellett leginkább mintát akarunk mutatni a kollégáknak arra, miként lehet érdekes kérdések nyomába eredve élvezettel, szinte észrevétlenül tanulni

„Látva a pedagógusok leterheltségét, felmerült bennem, hogy készítsek az egész tanév minden tanóráját lefedő foglalkozássorozatot és tanmenetet.” (Farkasné Nagy Krisztina)

a természettudományt. Arra szeretnénk ösztönözni őket, hogy maguk is fogalmazzanak meg – lehetőleg a tanulókkal együtt – saját kérdéseket, és azokra keressék meg a válaszokat. Bátran szánjanak az effajta tanulásra időt, mert az eredmény nem marad el! Akik kipróbálták az ötlettár foglalkozásait, lelkesen mesélték, hogy a gyerekek szerették, várták a feladatokat, mert úgy tanultak, hogy az érdekes volt számukra.

Milyen témaköröket ölelnek fel a foglalkozások?

Krisztina: Az érdekes kérdések csoportosításánál két dolgot tartottunk szem előtt: egyrészt igazodtunk az évszakokhoz, nem télen akarjuk megfigyeltetni a kerti virágokat és a költöző madarakat. Másrészt a közelitől a távoli felé haladunk. Az ötödikesekkel az őszi kertben kezdjük a tanévet, falevelet és termést gyűjtünk. Télen behúzódunk az otthonunkba, és rácsodálkozunk, hogy ott is anyagok vesznek minket körül, tiszta kémia az egész konyha. Tavasszal kilátogatunk a szántóra, mezőre, rétre, a tanévet pedig az erdőben fejezzük be. A hatodikos ötlettár témái messzebbre nyúlnak, a Kárpát-medencétől a Földön át egészen a világűrig. A kétéves tanulási ciklus végén pedig a saját testével-lelkével ismerkedik meg a tanuló.

Hogy halad a fejlesztés?

Erika: Az utolsó simításokat végezzük az ötödikes tananyaghoz készült ötlettáron. Az egyes foglalkozásokat tesztelő pedagógusok visszajelzéseit már megnéztük, azok közül a relevánsakat – a pedagógiai koncepcióhoz igazodókat – a fejlesztők beépítették a segédanyagokba. Az első témához, a *Kert*hez készült ötletek már elérhetőek digitálisan a Reftantáron és hamarosan nyomtatva is. A tervek szerint fokozatosan, háromhavonta jönnek ki a nyomdából a további témák, ezzel párhuzamosan pedig fejlesztjük és teszteljük a hatodikos anyagot.

Krisztina: Látva a pedagógusok leterheltségét, felmerült bennem, hogy készítsek a tantárgy mindkét évfolyamához egy, az egész tanév minden tanóráját lefedő foglalkozássorozatot és tanmenetet. Ez sokat átemel majd a már kidolgozott ötletekből, de még jobban támogatja majd azokat a pedagógusokat, akik nem „komfortosak” az ötlettár használatában. Emellett lesznek benne számonkérési ötletek, otthonra adható feladatok is. Az ötödik osztály első félévére készült foglalkozástervek már elérhetőek a honlapunkon.

KOMPLEX TANULÁSSZERVEZÉSI FORMÁK A PEDAGÓGIAI GYAKORLATBAN

Miért érdemes jelentkezni az általunk megalkotott, a Református Pedagógiai Intézet szervezésében megvalósuló, 30 órás, akkreditált pedagógusképzésre?

1. Mert a képzésen olyan dolgokkal foglalkozunk, amelyek fontosak, mégis sajnálatosan kevés szerepet kapnak az iskolában:
- komplex világlátás, felkészítés a tényleges jövőre,
- örömmel tanulás és rácsodálkozás, sokoldalú szocializáció,
- spontán kérdés és aktualitás alapján való tanulás,
- a tévedés joga és a hibázásból való tanulás.

Tehát **a tanulás fogalmának újraértelmezéséről lesz szó.** Ezért fontosnak tartjuk, hogy egy iskolából legalább ketten jelentkezzenek, hiszen a megújult szemléletmódot együtt jobban tudják majd képviselni a tantestületükben.

2. Mert **ennek a képzésnek az egymástól tanulás a lényege**. S ezt az is gazdagítja, hogy itt szaktól és korosztálytól függetlenül sokféle pedagógus van együtt. Még a záródolgozat is együttműködéssel készül: az azonos iskolából érkező kollégák együtt dolgoznak ki egy komplex tanulásszervezési modult saját iskolájuk számára.

3. Mert a komplex tanulásszervezési formák – projekt, erdei iskola, kutatásalapú tanulás, témanap/témahét – ilyen kincseket tartalmaznak:
- egy terv megvalósításának logikus szabályai;
- betekintés a máshol élő emberek világába;
- a tudományos megismerés modellezése;
- rácsodálkozás a világ érdekességére és szépségére.

JELENTKEZÉS

A végső cél: felkészítés ezeknek a tanulásszervezési formáknak az iskola életébe való integrálására – amihez természetesen a vezetők egyetértése és támogatása is szükséges.

A képzés személyes jelenléttel valósul meg Budapesten 2021. október 7., 8., és 14-én, közben 6 óra e-mentor által támogatott gyakorlat történik.

Jelentkezési feltétel, hogy egy intézményből minimum 2 pedagógus végzettségű kolléga vegyen részt a képzésen. A képzés ingyenes, napközbeni étkezést biztosítunk.

Jelentkezési határidő: 2021. szeptember 30., csütörtök, 12.00

Bővebb tájékoztató kérhető Bajnokné Vincze Orsolyától (bajnok.orsolya@reformatus.hu, 30/366-9647).

KALANDOZÁS KOROKON ÁT

***Liliom és holló, Kereszt és félhold, Lábnyomaink a nagyvilágban* – csupán néhány cím az idén tavasszal megjelent *Az idő kereke* című kiadványunkból, amely tíz tablón mutatja be múltunk fontos eseményeit a honfoglalástól a 20. századig. Ennek köszönhetően a diákok látásmódja is bővülhet, megismerhetik, miként kapcsolódik össze egy adott korszak történelme, irodalma és művészete. Az albumról Hajnal Ödön történésszel, a kötet vizuális világáért felelős Digitális Legendárium Kft. ügyvezetőjével beszélgettünk.**

Az idő kereke – Magyarország képes krónikája színes, dupla oldalas tablóiról új szemléletben ismerhető meg a magyar történelem – eltérően a korábbi, hasonló kötetektől. Egyetlen tabló mutat be egy egész évszázadot, vagy éppen egy korszakot, annak művészeti sajátosságaival és kiegészítő információival. A korszakokhoz kapcsolódó kérdések és feladatok pedig segítik a gyerekeket, hogy teljes művelődéstörténeti összefüggésében ismerjenek meg egy időszakot.

„Történelmi albumot szerettünk volna készíteni, de átfogóbbat a korábban megjelenteknél, bemutatva a korszakok összességét" – fogalmazott az albumról *Hajnal Ödön.* Mint mondta, egy ilyen típusú anyag talán képes ellensúlyozni azt a sok téves

információt, ami interneten terjeng mind a közelmúltunkról, mind pedig a honfoglalás koráról.

SOKRÉTŰ ANYAG SZÜLETETT

Az eddigi visszajelzések alapján a gyerekek és a szülők is élvezik a segédanyag használatát: az idősebbek meglátják a részletgazdagságot és a szépséget, a gyerekek pedig el tudnak kalandozni a képeken, időbe telik számukra felfedezni a rejtett információkat. „Ez célunk is volt, sok apróságot rejtettünk el a tablókon, hogy a felfedezés örömének köszönhetően is tanuljanak. Minden korszakhoz tartozik hat oldalnyi tanári segédlet, amelyből kettő ezeknek az apróságoknak a megtalálását könnyíti" A pedagógus ötlettár a Pécsi Református Kollégium Nagyharsányi Általános Iskolája tanárának, *Gál Zsolt*nak a munkája.

A Digitális Legendárium Kft-vel együttműködésben korábban a *Peregrin* játékhoz is készítettünk 3 történelmi videót. Az ügyvezető számára mindig pozitív élmény hasonló projektekben részt venni, ebben a közös gondolkodást tartja a legfontosabb alapnak. Így született meg *Az idő kereke* is, a kiadvány megjelenését hosszú felkészülés és sok közös megbeszélés jellemezte. „Magam is nagyon szeretem a történelmet, sokat jelentett, hogy olyasvalamit alkotunk, ami egyszerre igényes, szép és rengeteg hasznos információt hordoz. Ezek miatt szívügyem volt ez a projekt" – idézte fel.

KORHŰ ÁBRÁZOLÁSRA TÖREKEDTÜNK

„Minden tabló más stílusú, az adott korszak jellemzőivel mutatja be, melyek voltak a meghatározó irányzatok az ábrázolástechnikában itthon és a nemzetközi színtéren. Ez az elején egyszerűbb volt, majd a huszadik század felé haladva egyre nehezebb, festőművészek segítségével azonban sikerült megvalósítanunk, amit szerettünk volna. Számomra ezért az alkotás folyamata még a végeredménynél is érdekesebb volt, mindnyájan sokat tanultunk."

Ezek mellett arra is törekedtünk, hogy minden korszakban megjelenjenek a református vonások, hiszen a reformációnak köszönhető válaszok és lehetőségek a mai napig hatnak a Kárpát-medence gondolkodóira és eseményeire.

FONTOS A VIZUÁLIS NEVELÉS

A kiadványhoz animációs segédanyagok is készültek: minden korszakhoz tartozik egy rövid kisfilm, ami a Református Tananyagtár YouTube-csatornáján tekinthető meg. *Hajnal Ödön* úgy véli, ma már kiemelkedően fontos, hogy a mozgóképkultúra az oktatásban is megjelenjen, hiszen megváltozott az információ hordozásának felülete, mára a film mint médium komoly helyet vívott ki magának az ismeretszerzésben.

„A mai gyerekek a legtöbb információt a mozgóképekből szerzik, sajnos az olvasás visszaszorult, a képekkel könnyebb megszólítani a fiatalabb generációt, ezért is születtek meg a tablók a lehető legkidolgozottabb formában, és ezért készültek el a videók is. Azt reméljük, ha a gyerekek megnézik a kisfilmeket, kedvet kapnak kutatni, játszani a könyvben, vagy éppen rajzolni a tablók alapján” – hangsúlyozta.

Azok, akik eddig kézbe vették a megjelent művet, azt jelezték vissza, hogy megérte a befektetett munka, a tablók pozitív hatással voltak az olvasókra. „Grafikailag, esztétikailag és tartalmilag is átgondoltuk az albumot, nagyon reméltük, hogy ez látható lesz a végeredményben is. Hálás vagyok, hogy értékelik a minőséget.” – mondta.

„A JÁTÉKOSSÁG KULCS-KOMPETENCIA”

„A játék és társasjáték mindenkinek jó. Nem csak a gyereknek, tanárnak, mindenkinek” – mondja *Győri Zoltán* társasjáték-tervező, előadó. A *Mit Játsszunk?* YouTube-csatorna arca *Mérő László*t idézi: „létfontosságú, hogy időnként az ember olyan dolgokkal foglalkozzon, ami nem létfontosságú”.

Miért jó az a gyereknek, ha társasjátékozik?

A társasjáték helyzetbe hoz, úgy fejleszt, szórakoztat, mélyíti a tudást, hogy észre sem veszi a résztvevő. Játéktól függően személyes, szociális és kognitív kompetenciafejlesztésről van szó, de nem transzparens módon. Egy tudományágról beszélünk, ami naprakészen felel a mai igényekre és elvárásokra (legyen rövid, okos és azonnal elkezdhető a társasjáték).

Mit tud átemelni a játékkultúrából a pedagógia?

Ez az én olvasatomban főleg társasjáték-pedagógiai kérdés. Ez egy módszer, amely a társasjátékok tanításával az ember játékosságának – és ezáltal személyiségének – természetes fejlődését támogatja. Az ezzel foglalkozó szakemberek a játékosságot kulcskompetenciának vallják. A társasjáték-pedagógia célja mindenekelőtt az, hogy az ember örömmel játsszon másokkal, és így a személyiség fejlődésének sok más eleme mellett elsősorban a társas kompetenciái fejlődjenek.

A Mit játszszunk? csapatával együttműködésben a jövőben gyakorlati jellegű képzéseket, tájékoztatókat tervezünk a református iskolák pedagógusai számára. Ezekről a lehetőségekről a **reftantar.hu**-n lehet tájékozódni.

Mit tanácsol azoknak, akik bevinnék az iskolába a társasjátékot, de nem tudják, hogyan?

Szerintem döntő jelentőségű, hogy aki játékot ajánl, az hiteles legyen, tehát olyan dologról beszéljen, amit szeret. Javaslom, hogy játsszon sokat, ismerje meg önmagát, a társasjátéktípusokat, hogy széles merítésből tudjon ajánlani aztán a gyerekeknek is. A modern társasjátékok megismeréséhez szeretettel ajánlom csatornánk, a Mit Játsszunk? Társasjátékos Vlog edukatív, humoros, egyszerű játékszabály-tanító videóit, a társasjáték-pedagógiai ismeretekhez pedig *Aczél Zoltán, Jesztl József* és *Lencse Máté* munkásságát, könyveit.

FÉNNYEL ÍRT ÜZENETEK

Az idei év végén egy különleges, vizuális neveléssel kapcsolatos, a tanári munkát segítő kézikönyv jelenik meg gondozásunkban, *Fénnyel írt egyházművészet* címmel. A mű jelentőségéről és a népi kultúráról a szerzőt, *Molnárné Ötvös Tündé*t kérdeztük. Miért kezdett ezzel a témával foglalkozni?

Több évtizeddel ezelőtt, egész korán elbűvölt a magyar népi kultúra tárgyi világa. Érdeklődéssel gyűjtöttem a régi szép tárgyakat, kerámiákat, bútorokat is. Gimnazista koromban szellemi néprajzzal is foglalkoztam, és a népi fazekasságot mint mesterséget el is sajátítottam. Ennek kapcsán, majd később, művészettörténeti tanulmányaim során ismertem meg a református kazettás mennyezetű templomok képi szimbólumvilágát. Nemcsak arra ébredtem rá, hogy ez egy komplett vizuális nyelv, hanem arra is, hogy ezek a képi üzenetek az Isten teremtett rendjéről beszélnek nekünk.

Miről szól majd a készülő könyv?

Az egyházművészet számos területét, rendszerszerűségét érinti a könyv. A belső tér világához szervesen hozzátartozott a bútorzat, az úrasztali edények, vagy a lelkész papi viselete. Ezek a területek alkotják a református egyházművészet gerincét a reformáció korai időszakától kezdve. Persze a történelem folyamán sokféle arculatváltozás következett be, ezeket is igyekeztem követni egészen napjainkig, a kortárs művészetig.

Miért vállalkozott a kézikönyv megírására?

Már évekkel korábban megfogalmazódott bennem, hogy szükség lenne egy olyan tanári segédanyagra, amely segítheti a református iskolákban tanítókat abban, hogy a vizuális kultúra oktatásakor a református egyházművészet hagyományait alkotó módon tudják felhasználni. Így született meg ez a könyv. A fejezetek azokat a csomópontokat mutatják be, amelyekről érdemes együtt gondolkodni a diákokkal – természetesen a teljesség igénye nélkül. Szerettem volna gondolatébresztő, értelmező munkát írni, hogy segítsem az egyre terebélyesedő református iskolahálózatban tevékenykedő tanárok munkáját. Nem véletlenül kezdtem a bemutatást Comenius munkásságával, hiszen ő egy olyan korban tevékenykedett, amikor a reformáció első nemzedéke után a reformált hit terjedése némi megtorpanást mutatott. Comenius az akkor legmodernebb európai műveltség képviselőivel kapcsolatot tartva fogalmazta meg gondolatait, írt új tankönyveket, és hozta létre azt a szemléletváltozást a pedagógiában, amelynek hatását ma is érezzük és éljük.

Hogyan lehet ezt gyermekek számára érthetővé tenni?

Ennek továbbadásáról nem gondolkodhatunk úgy, hogy élettelenül kiragadjuk abból a kulturális keretből, amelyben az adott jelrendszer, szokásrend vagy épületegység megjelent. Ma, amikor ezt az oktatásban hangsúlyozottan szeretnénk továbbadni, akkor először is nekünk magunknak kell a rendszerszerűséget megérteni, dekódolni, majd az ifjúság elé tárni úgy, hogy az ő világukban élhető módon, élményként és értékként jelenjen meg. Éppen ezért a legfontosabb az, hogy csökkentsük a gyerekekben meglévő esetleges előítéleteket a „kötelező megtanulni" címkével kapcsolatban, és játékos formában, új, interaktív módszerekkel tárjuk fel azokat az üzeneteket, amelyek segíthetik őket abban, hogy önazonos, kreatív személyiségek legyenek. Az interaktivitás és a játékosság révén nem külső szemlélői lesznek a református tartalmaknak és művészeti értékeinknek, hanem mindezek belsővé válásával belsővé válva, lelkükben vihetnek tovább megélt szellemi értékeket. Fontos, hogy mindenki a közvetlen környezetében meglévő értékeket tárja fel. Jó lenne, ha a megismert művekben a közös gondolati tartalmat, az egyénit és a közösségit, az aktuálisat és az egyetemest egyaránt felfedeznék a diákok.

MIK A TOVÁBBI TERVEK?

Szeretnénk minél szélesebb körben bemutatni kiadványunkat a református iskolák tanárainak. Akár személyesen is elmegyek minél több iskolába, szívesen beszélek a református egyházművészet jelrendszeréről, arról, hogy ez a hatalmas érték, ennek a szemlélete, világképe hogyan építhető be az oktatásba. Terveim között szerepel, hogy egy-egy témával kapcsolatban „mélyfúrásokat" végezzünk, és külön kiadványt szenteljünk az egyes területeknek.

Magyarországi Református Egyház

A FEJLESZTÉS AZ EGYH-KCP-16-P-0127 SZÁMÚ PROJEKT KERETÉBEN VALÓSUL MEG.

Reftantár

REFTANTAR.HU